

مصاحبه‌ای منتشر نشده از دکتر یزدی با هفته‌نامه توقیف شده کرفتو

۱۳۸۶/۱۰/۲۰

له مصاحبه‌ای که در پی می‌آید مصاحبه آقای دکتر ابراهیم یزدی با هفته‌نامه توقیف شده کرفتو زبان کرفتو چاپ سندج می‌باشد. که برای روز جهانی حقوق بشر (نوزده آذر) تهیه و قرار بود به صورت ویژه نامه‌ای در کردستان منتشر شود. ولی این مصاحبه به دلیل توقیف مجله مجال انتشار نیافت. با هم این مصاحبه را می‌خوانیم.

۱. پیشینه مختصری از حقوق بشر در ایران (از آغاز تا مشروطه) را برای ما بازگو کنید.

- به موجب آثار باقی مانده از دوران هخامنشیان در سنگ نوشته‌ها، کوروش پادشاه ایران، اولین کسی است که مجموعه‌ای از حقوق انسان‌ها را مطرح ساخته است. در آثار برخی از متفکرین ایرانی بعد از اسلام آرای در مورد حقوق مردم ارائه شده است. برخی از این آرا، متأثر از نظرات فلاسفه یونان بوده است ولی برخی دیگر، مستقیماً از آرا و نظرات امام علی (ع) در نهج البلاغه و یا فرمان به مالک اشتر استخراج شده است. در انقلاب مشروطه، برخی از مشروطه‌طلبان و متفکرین این دوره مسئله حقوق بشر را مورد بحث قرار داده‌اند، اما این امر بیشتر متأثر از انقلاب کبیر فرانسه و بیانیه حقوق بشر فرانسه می‌باشد. اما با توجه به ساختار و عملکرد نظام‌های استبدادی در ایران چیزی به نام حقوق بشر نه مورد قبول بوده و نه رعایت می‌شده است. مردم حکم رعایای پادشاه را داشته‌اند و پادشاه یا خان، مالک و صاحب جان و مال مردم و رعایا بوده است. و حقوق بشر اصلاً مطرح نبود است. اما در انقلاب مشروطه برخی از حقوق بشر و آزادی‌هایی از جمله مسئله حق ملت در تعیین سرنوشت، برابری و قانون‌مداری مطرح گردید و یکی از آرمان‌های اصلی در انقلاب اسلامی بهمن ۱۳۵۷ نیز بوده است.

۲. وضعیت حقوق بشر از زمان مشروطه تا تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر، در ایران چگونه بود؟

- بعد از پیروزی انقلاب مشروطه اگر چه در پاره‌ای از اصول قانون اساسی مشروطه حقوق مردم تصریح شده بود اما نه در دوره سلطنت پهلوی اول و نه در دوره سلطنت پهلوی دوم، کمترین توجه به رعایت آنها نمی‌شد. و مردم هم چون گذشته، به هیچ وجه صاحب حق شناخته نمی‌شدند. بیانیه جهانی حقوق بشر در حدود ۵۰ سال پیش تدوین و تصویب و نهایی شده و ایران هم از اولین کشورهایی است که آن را امضاء کرده است.

۳. انگیزه اصلی تدوین و تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر جهانی چه بود؟

- تدوین و تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر، بر اساس به رسمیت شناختن حقوق طبیعی انسان به منظور ایجاد صلح و آرامش و امنیت و توسعه اقتصادی و سیاسی جامعه بوده است. حکومت‌های استبدادی تمامیت خواه با نا دیده گرفتن حقوق انسان‌ها و ستم بر آن‌ها موجب بی‌ثباتی و ناآرامی ملی منطقه و جهان شده‌اند این ملاحظات به تدوین و تصویب بیانیه جهانی حقوق بشر منجر گردید.

۴. چه کسی مکلف به اجرای حقوق جهانی بشر است؟

- هر یک از کشور هایی که بیانیه جهانی حقوق بشر را امضاء کرده اند ، مکلف و متعهد به رعایت آن نیز می باشند . بر طبق ماده ۹ قانون مدنی ایران ، بیانیه جهانی حقوق بشر و سایر معاهدات بین المللی که ایران آنها را امضاء کرده ، در حکم قوانین کشور ایران محسوب و قابل استناد هستند . در واقع دولت ها متعهد به اجرای اصول بیانیه جهانی حقوق بشر هستند . اما در سطح جهانی نظارت جدی بر اجرای آن وجود نداشته است . اگر چه زمانی کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد این وظیفه را بر عهده داشت و اکنون شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد ، مامور نظارت بر اجرای این بیانیه توسط دولت های عضو سازمان ملل می باشد ، اما عملاً تا به حال کاری جدی صورت نداده است زیرا اکثریت قابل توجهی از دولت های عضو این شورا خود از نقض کنندگان بیانیه هستند .

۵. پس از تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر، حکومت پهلوی تا چه اندازه ای در راستای اعلامیه گام برداشت؟
- طی ۲۵ سال ، از کودتای ۱۳۳۲ تا انقلاب ۱۳۵۷ ، در دوران استبداد سلطنتی بیانیه جهانی حقوق بشر و سایر معاهدات مربوط به آن بطور مستمر نادیده گرفته می شد . و سازمان های بین المللی حقوق بشر (عفو بین الملل و نظایر آن) گزارش های مفصل در این باره منتشر ساخته اند .

۶. آیا قبل از وقوع انقلاب اسلامی انقلابیون دغدغه حقوق بشری داشتند؟ (در صورتی که جواب شما مثبت است، بفرمائید که بیشتر چه کسانی بودند و اقدامات آنها در این زمینه چه بود؟)

- بله داشتند . قبل از انقلاب فعالان سیاسی ، احزاب و گروه ها اقدامات متعددی را انجام می دادند . احزاب و گروه های ایرانی در خارج از کشور (نظیر نهضت آزادی ایران خارج از کشور ، کنفدراسیون دانشجویان ایرانی) با سازمان های بین المللی حقوق بشر در تماس دایم بودند ، وضعیت حقوق بشر را مرتباً به این سازمان ها اطلاع می دادند . علاوه بر این به هنگام بازداشت ها ، محاکمات فعالان سیاسی ، با اقدامات این گروه ها ناظرین بین المللی برای حضور در محاکمات نمایندگانشان را اعزام می نمودند و گزارش های آنان بطور وسیعی در سطح جهان منتشر می شد . در داخل ایران ، قبل از انقلاب ، به همت طیف وسیعی از فعالان سیاسی ، جمعیت ایرانی دفاع از حقوق بشر تشکیل شد ، که با جامعه بین المللی حقوق بشر ، مستقر در نیویورک ، ارتباط و همکاری نزدیک داشت . اسناد این جمعیت در جلد نهم اسناد نهضت آزادی ایران منتشر شده است .

۷. اگر شعاری حقوق بشری از دوران قبل انقلاب در خاطرتان است، بفرمائید.

- بخش اعظم شعارها بر محور حقوق بشر بود (نظیر زندانی سیاسی آزاد باید گردد) برای اطلاع بیشتر به کتاب اشاره شده در بالا رجوع شود .

۸. به نظر شما بعد از انقلاب حاکمیت از حقوق بشر استقبال کرد یا که از آن کناره گرفت؟

- بعد از انقلاب ، جناح خاصی از حاکمان ، حقوق بشر را ، یک پدیده غربی دانسته و با آن به مخالفت برخاستند . اما گروه دیگری به آن معتقد بودند و در راستای تامین این حقوق ، جمعیت دفاع از آزادی و حاکمیت ملت را تشکیل دادند . با دستگیری جمعی از امضاء کنندگان نامه معروف به ۹۰ نفری در سال ۱۳۶۹ دادستان دادگاه

انقلاب، بر خلاف قانون اساسی این جمعیت را غیر قانونی و منحل اعلام کرد. اسناد این جمعیت به صورت کتابی جمع آوری و در دسترس می باشد.

۹. حقوق بشر در ایران به عنوان مساله ای سیاسی مطرح می شود یا که ابزاری سیاسی؟

- حقوق بشر، از دو زاویه یا از دو بعد مطرح است. یک بعد آن کاملاً حقوقی است. و بعد، و زاویه دیگر مطالبات سیاسی است، در بعد حقوقی، کانون ها و انجمن های غیر دولتی، نظیر کانون مدافعان حقوق بشر، انجمن دفاع از حقوق زندانیان و ... تشکیل شده است که صرفاً حقوقی هستند. اما برای احزاب سیاسی نیز نظیر نهضت آزادی ایران، حقوق و آزادی های سیاسی از مطالبات جدی ملت می باشد.

۱۰. در قانون ایران چه تضمین هایی برای رعایت حقوق بشر وجود دارد؟

- اولاً، ماده ۹ قانون مدنی ایران، بیانیه جهانی حقوق بشر و معاهدات مربوطه را در حکم قوانین ایران و لازم الاجرا دانسته است ثانیاً فصل سوم، پنجم، هفتم در قانون اساسی ایران تعدادی دیگر از اصول این قانون برخی از حقوق و آزادی های اساسی ملت به رسمیت شناخته شده است. اگر چه مسئولان جمهوری اسلامی، در موارد متعدد به این حقوق بی توجهی و یا در مواردی آنها را نقض کرده اند.

۱۱. تناقض برخی از قوانین ایران با حقوق بشر جهانی را چگونه می توان حل کرد؟ (برای مثال: یکسان نبودن

حقوق زن و مرد)

- چون ایران بیانیه جهانی و معاهدات مربوط به آن را پذیرفته است و ماده ۹ قانون مدنی، آنها را از جمله قوانین ملی محسوب کرده اند، برخی از حقوق دانان بر این باورند که اصول مصرح در معاهدات بین المللی قانون اصلی و مرجع بوده و نافذ هستند.

۱۲. آیا از حقوق بشر می توان قرائتهای مختلفی برای مردم ارائه کرد؟ (مثل: حقوق بشر غربی، آمریکایی، ایرانی

و اسلامی و...) یا اینکه همه باید، با هر عقیده و مرامی که دارند، با هم یکسان سرسفره حقوق بشر بنشینند؟ شما بفرمائید.

- این نوع قرائت ها، بیشتر موضع گیری سیاسی است تا حقوقی، و این هم تازگی ندارد. در زمان شاه سازمان عفو بین الملل وابسته به کمونیستها معرفی می شد و حالا به آمریکا و صهیونیست ها و ....

۱۳. آیا مشروط ساختن اجرای حقوق بشر، منتفی کننده آن است؟

- در ماده ۱۸ معاهدات بین المللی حقوق اقتصادی و اجتماعی ضرورت توجه به فرهنگ هر کشور و رعایت آن مورد توجه قرار گرفته است. اما این مانع اجرای حقوق بشر نمی باشد.

۱۴. در دوره اصلاحات، دوم خردادی ها تا چه اندازه برای حقوق بشر کار کردند و آیا توانستند به این مهم

دست یابند؟

- در دو دوره دولت آقای خاتمی ، حقوق و آزادی های اساسی مردم به طور نسبی و نه مطلق ، مورد توجه قرار گرفت و رعایت می شد . اگر چه گروه های امنیتی موازی ، زیر پوشش قوه قضاییه ، اقداماتی در جهت نادیده گرفتن حقوق ملت انجام می دادند که امروزه خیلی شدید تر شده است .

۱۵. موانع اجرای حقوق بشر در ایران کنونی چه عواملی هستند؟

- در ایران نه فقط بیانیه جهانی حقوق بشر ، بلکه اصول مصرح در قانون اساسی نیز رعایت نمی شود . مانع بر سر راه اجرای حقوق بشر در ایران ، همان هایی است که موجب بی اعتنایی به اصول قانون اساسی ایران ، فصل سوم - حقوق ملت - شده است به نظر میرسد ، حاکمان و مسئولان ایران نه تنها به حقوق بشر بلکه به قانون اساسی اعتقاد و التزام ندارند .

۱۶. راهکارهای اجرای حقوق بشر در ایران؟ (در پاسخ به این سوال مساله اقوام و اقلیتها را هم لحاظ بفرمائید.)

- مردم صاحب اصلی این سرزمین هستند و برای اداره ملک مشاعی خود می بایستی بطور جمعی اقدام کنند . حضور فعال و آگاهانه و مستمر مردم تضمین اجرای قوانین است . من بر این باورم که اگر اصول مصرح در فصل سوم ، پنجم و قانون اساسی ایران و نیز فصل هفتم ، مربوط به شورا ها ، به درستی رعایت و اجرا شوند ، بسیاری از حقوق اساسی همه اقوام ایرانی و اقلیت ها تامین خواهد شد .

۱۷. اگر آزادی و انتخاب را از انسان بگیرند، چه باید بکند؟

- سلب آزادی و انتخاب از انسان ، موجب سقوط انسان از موقعیت انسانی اش می شود . در همین هنگام مبارزه برای حفظ آزادی و حق انتخاب ، یعنی حفظ کرامت انسانی یک وظیفه اولیه انسانی است .

۱۸. به عنوان سوال آخر ؛

نظر شما در مورد این اصطلاح چیست؟ "نان شب یا حقوق بشر"؟!؟

- من با این شعار شما موافق نیستم داشتن نان بر سر سفره هرکس ، خود از جمله اولین حقوق طبیعی هر انسانی است . کسی که زندگی اقتصادی اش مختل باشد ، زندگی انسانی و معنوی اش نیز مختل است . رسول خدا (ص) فرمود : " من لا معاش له ، لا معاد